

פרי ביכורים

חידושי הלכה והגות משולחנו של מורינו הגאון רבי יצחק מאיר הגר שליט"א

רב ומו"צ דקהילת חניכי הישיבות רמת בית שמש ב'

י"ל ע"י מכון תורה ברמה רמב"ש ב' הערות ושאלות pribicurim100@gmail.com

ל.ה.ו-פרשת ראה-מברכים אלול-תש"פ

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה: את הברכה אשר תשמעו את מצוות ה' אלוקים אשר אנכי מצוה אתכם היום: והקללה אם לא תשמעו אל מצוות ד' אלקיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם: והיה כי יביאך ד' אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונתת את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל:

ופי' רש"י ברכה וקללה האמורות בהר גריזים והר עיבל. וכדכתיב בפרשת כי תבוא.

ולכאורה קשה, מדוע חילקם לב' פרשיות, ומדוע לא כללם כולם יחד שם במקומו, ומדוע הקדים עוד טרם בואם לארץ לצוותם על כך שכשיבואו לשם יברכו ויקללו שם וכו'.

כמו כן, מדוע בזמן אמירת הלויים את הברכות והקללות עמדו ששה שבטים על כל הר זה כנגד זה והלוויים עם הארון היו לרגלי ההר וענו העם אמן כמבואר ברש"י לקמן כז"ב, ולכאורה הלויים שאמרו את הקללות והברכות היו צריכים לעמוד על ראש ההר ולהשמיע את הדברים לעם ולא ההיפך.

והנראה בביאור הכתובים הוא, ראה אנכי נותן לפניכם היום, כי בכל יום ויום יש את הבחירה לטוב או לרע.

והנה כתיב ועלו מושיעים להר ציון לשפוט את הר עשיו. וקשה וכי שופטים את הר עשיו או את עשיו ודרכו, אלא י"ל דהר הוא מקום ממנו מנחילים דרך

והשקפה לעולם, התורה ניתנה בהר סיני, אברהם שלימד וגילה לעולם את ה' קראו לבית המקדש הר, כי מהר שהוא מקום גבוה מנחילים לאלו שתחתיו ושומעים ומקבלים.

וזהו מה שאמר להם הקב"ה, היום יש כבר את הבחירה ואין צורך להמתין לזמן בו נכנס לארץ או לזמן שיהיה קל יותר, לזמני הגאולה או לזמן ללא נסיונות וקשיים, אלא היום יש ברכה וקללה ובכל מצב בו האדם נמצא יש לו נסיונות ובחירה בטוב מול הרע. אך והיה בבואכם אל הארץ אזי תהיה ההנחלה של דרך ה' לברכה וההיפך לקללה, כדרך השייכת גם לאדם וגם לקיומכם בארץ ישראל, אבל לחובת האדם בעולמו אין נפקא מינה בארץ או חוצה לה, וזהו ראה אנכי, כי אני בכל מקום ולית אתר פנוי מיניה, אבל בבואכם לארץ הרי שזה יהיה תנאי למגורכם בארץ ולא רק דרך חיים, ארץ אשר עיני ה' בה כדרך שבא לראות כן בא לראות. והבן.

ולפי זה מובן שהעם עומדים בהר והלויים בתחתית ההר, כי העם כבר קיבל את הדרך עוד בהיותם במדבר, ועתה מקבלים זאת שזהו חלק מתנאי קבלת הארץ, ולכן עמדו על ההר וענו אמן, כי הם אומרים ומנחילים בעצמם באמירת האמן והסכמה הרי שהם בה מודים קבל העולם כי הם עושים רצונו, וזהו עיקר הכוונה בעמידתם שם, כי באמירת האדם לעיני כל שהוא מקבל על עצמו הוא מחייב עצמו להיות ולעשות אחרים לזה.

וזהו הדרך הברורה לעמוד ולצעוק כי עשיית רצון ה' זוהי ברכה ולהיפך זוהי קללה, ללא שום הסברים וללא שום תורות אחרות.

והנה בפרשת וישב לגבי יוסף עם אשת פוטיפר כתיב, וימאן ויאמר אל אשת אדוניו וגו'. וכ' שם השם משמואל וז"ל, תיבת וימאן היא בשלשלת ובפסיק כדי להפרידה מן התיבות ויאמר אל אשת אדוניו, וזה להורות שמיאן לא מצד הטענות אלא שמיאן בפשיטות בלי שום טעם ובלי שום התחכמות, והא שהציע לפני טענות לא הי' צריך לזה אלא להרגיע אותה. וזה לימוד גדול לכל איש ואיש בהגיע שום מעשה אשר בלתי ראוי תחת ידו לא ידחה הדבר בטענות שכליות, שהשכל איננו בהיר ומאיר תמיד לנגד עיניו והרי השוחד יעור, ואין לך שוחד גדול מיצה"ר שהוא מחליק הדבר בעיניו ועושה מעבירה מצוה, וכמו שאמרנו כמה פעמים שזה רמזו בש"ס (חולין צ"א א) כת"ח נדמה לו, והרי ביוסף היא

ראתה באיצטרלוגין שלה ומסתמא גם יוסף ראה, והיצה"ר בודאי הראה לו לעשות מעבירה מצוה. ואם המיאון הי' ע"י טענות שכליות הי' מקום ליצה"ר למשכו ברשתו, אבל המיאון הי' מצד עצם נפשו בלי שום טענות והתחכמות. וזה לימוד לדורות. ויש לומר עוד שיוסף הביא זו המדה בכל ישראל, כי כל ישראל נקראו בני יוסף, וכמו שאב מוריש טבעו לבניו כן הטביע יוסף דרכו בקודש לכל ישראל. והיא שעמדה לישראל בימי יוונים שהיו פילוסופים וגם הם מאסו בגשמיות, אבל הי' זה עפ"י חקירה, ואין לזה קיום, כי אחר כל חכמתם וחקירתם נשארו מזהמים, כידוע מענינם ומגזירותיהם שתבעל לטפסר תחילה, אבל ישראל הם מצד עצם נפשם מואסים ברע, ע"כ כחם גדול מכח היוונים ברוחניות וקמה אלומתי וגם נצבה. עכ"ל. וכ"כ בס' המידות למוהר"ן מברסלב זיע"א אל תכנס עם פיתויך בטוען ונטען.

במלחמה מול היצר הרע הדרך היא לומר לו את הפסוק, ראה דרך ה' זוהי ברכה ודרכך היא קללה, כמו שאומרים לילד קטן או לזקן וכסיל שאינו מבין.

ויתכן לבאר גם שטעם השלשלת המופיעה על הפסוק ותמאן מראה את החיבור של המילה למעלה, כי אנו מחוברים למעלה ולכן אנו ממאנים לרדת למטה, וזהו בניגון של זעזוע כביכול, כי האדם לפות ביד יצרו אך הוא ממאן בכל דרך ונלחם ונאבק עד שעולה עמוד השחר ומשתחרר מאחיזתו הרעה כי היהודי מחובר לקב"ה ויהי מה.

ראה אנכי, תראה את נפשי כתבית יהבית שאתה ואני מחוברים בקשר בל ינותק למעלה מטעם ודעת ואזי תניס את יצרך בזעקה ואמירה בקול גדול זוהי הברכה וזוהי הקללה ואני שייך לברכה ולא לקללה לחיים ולא למות.

ובביאור המילה היום ומה היא באה ללמדינו, כתבו בעלי התוס', דהיום ברכה וקללה ולימות המשיח הכל ברכה.

ושמעתי ביאור בזה, דהא קי"ל כרבי יוסי דאדם נידון בכל יום, וזהו ראה אנכי נותן לפניכם היום, היינו נידון בכל יום ולכן ובחרת בחיים, כל יום. ו"אנכי" הוא ר"ת אדם נידון כל יום.

הארות בעניני חדש אלול

הגמרא במס' ר"ה טז: אומרת א"ר כרוספדאי א"ר יוחנן שלשה ספרים נפתחין בר"ה אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה תלויין ועומדין מר"ה ועד יוה"כ זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה.

והנה בפרשת ראה פרק יא פסוק ל כתב בעל הספורנו על הפסוק, הלא המה בעבר הירדן. וז"ל, בתחלת בואכם בארץ כדי לפרסם בתחלת כניסתכם שלא תהיה ישיבתכם בה על אופן מספיק אבל יהיה על אופן מוצלח או על אופן מקולל:

והנה יש כאן יסוד עצום של הספורנו, שהתחלה צריכה להיות באופן ברור שאחריה הכל נגרר ולא באופן בינוני היינו מספיק. ולכאורה ניתן גם לבאר את הגמ' הזאת, דבראש השנה בעי' שתהיה ההתחלה ברורה לא בינונית, ולכן נידונים ונפסקים לחיים הצדיקים הגמורים והפכם ומתבררים בראש, אך האמצעיים שמסתפקים בבינוניות ממתינים עד יו"כ, הם לא שייכים להתחלה כי ההתחלה עליה להיות ברורה ללא חוסר בהירות אם לכאן או לכאן כי אחרי הראש נמשך כל הגוף ואם הראש לא חזק הכל רפוי ורופף. הבינוניות היא המידה הכי גרועה כמאמר הכתוב במשלי יח, ט מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית.

והמלבי"ם בפרשת שמות ד,ו על הפסוק הבא ידך בחיקך ביאר בצורה נפלאה את הפסוק שם וז"ל, ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך. גם בזה הראהו למוד אחר, עפמ"ש גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית מגדל עוז שם ה' וכו', תפס במשל מלך שצוה לעבדיו לבנות לו מגדל עוז, והיו ביניהם עבדים שלא די שלא בנו עוד הרסו את הבנין, ואחרים היו שלא הרסו ולא עסקו בבנין, אמר שעונש מי שהתרפה במלאכתו שוה עם האיש משחית שעסק להרוס הבנין ולהשחיתו, והמליצה שה' צוה לכל בני אדם לבנות מגדל עוז, היינו לעסוק בבנין העולם שהוא מגדל עוז המוצב ארצה וראשו בשמים, ומפרש מהו המגדל עוז הוא שם ה', שהיא הבריאה הכללית שנוסדה ע"י שמותיו של הקדוש ברוך הוא, וכל בנין

המגדל תלוי בשמותיו הקדושים ובהתורה הקדושה שהיא שם ה' שהיא חיות כל העולמות, ובני אדם שמקיימים התורה בונים את המגדל הנשגב כמ"ש בעשרה מאמרות נברא העולם וכו' לתת שכר טוב לצדיקים שמקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות, ויש רשעים שעוסקים להשחית את המגדל ולהרוס את העולם כמ"ש להפרע מן הרשעים שמאבדים את העולם, ויש שאינם משחיתים אבל מתרפים במלאכתם ואינם בונים, באר כי גם המתרפים במלאכתם הם חברים של המשחיתים, כי האדם נברא לבנות ולנטוע, ולהיות שותף לה' במעשי בראשית ע"י שיעסוק בדברים שעליהם העולם עומד, והנחת ידו בחיקו היא העצלות והרפיון ממלאכה שטומן ידו בחיקו ואינו עושה דבר, והראה לו ה' שכשהניח ידו בחיקו נעשית מצורעת שזה ציור המיתה, שנחשבה כאלו מתה ובטלה.

וידוע הוורט מהגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל בדברי הרמב"ם שכ' שקודם ראש השנה חייב אדם לראות את כל העולם כמי שחציו חייב חציו זכאי ומצוה אחת שיעשה יכריע את כל העולם לכף זכות אך בעשי"ת הבינוניים תלויים ועומדים ועליהם לחזור בתשובה ולא יועיל שיעשה עוד זכות כמו קודם ר"ה, וביאר הגר"ח, דעד ר"ה יש זמן להיטיב הדרכים ומי שאיחר המועד שהוא ר"ה עליו לחזור על כך בתשובה כי כבר איחר המועד, ולדברינו ברור כי בראש צריכים להיות מוכנים כדבעי ללא כחל ושרק, אין מקום בראש לבינוניות.

השלחן ערוך בריש סי' תקפ"א א"ס"א נפסק נוהגים לקום באשמרת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלול ואילך עד יום הכפורים. הגה, ומנהג בני אשכנז אינו כן, אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקע אחר התפלה שחרית. עכ"ל.

ולכאורה יש לעיין מדוע הרמ"א שלל וכתב ומנהג אשכנז אינו כן, היה לו לכתוב והאשכנזים נוהגים לתקוע וכו' אך מדוע כ' באופן נחרץ שאינם נוהגים בסליחות כאילו יש במנהג זה טעות וקלקול.

והנראה בזה, דכוונת הרמ"א היא שאמירת הסליחות אין בה מצוות אמירה אלא עיקרה שיוציא מפיו את פנימיות ליבו, ושיכניס לליבו בעומק את יסודות התשובה והסליחות שייצאו מלב זך ותם. ולכן יתקעו בשופר רוב החודש כדי לשבר עקמימיות שבלב ואחר יאמרו סליחות באופן שלא יהיה מלומדה ח"ו.

בספר אגרא דכלה כ' ולקחתי אתכם לי לעם ר"ת אלול לרמז שה' לוקח אותנו אליו לעם בחדש זה על ידי התשובה.

ואיתא בסה"ק, דמזלו של חודש אלול הוא - בתולה. על שם הפסוק בירמיהו לא, "שובי בתולת ישראל, שובי אל עריך אלה". כאשר עם ישראל חוטא, הוא נמשל לאשה הסוטה תחת בעלה. אולם כאשר הוא עושה תשובה שלימה, הקב"ה מוחק לו את העוון כליל, ואז הם בבחינת "בתולה" - יוצרים קשר חדש עם הקב"ה, נקיים ומטוהרים מכל חטא, כאילו מעולם לא חטאו. ויש מקום להוסיף שבתולה היינו אשה או קרקע שלא נעבדה מעולם, חדשה, ועבודת אלול הוא להכין עצמו להתחדשות הבריאה כמי שלא התחיל לעשות כלום לבוראו.

על פי האר"י הק' כמובא בשער הכוונות סוד כוונת אלול הוא על פי הפסוק הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה, וזה ידוע שבים אין דרך ואין סימני דרך, וזוהי ההתחדשות ויצירת דרך במקום שאין בו דרך, והיינו להתחיל את הכל מחדש ולהתחדש כל העת ביתר שאת ועוז בכל הענינים הרוחניים.

ונראה לבאר, דזהו הרמז בציווי על הכהן גדול, והוא אשה בבתוליה יקח, והיינו שהוא העומד לעבוד את ה' ולשרתו, הוא מצווה יותר מכל על ההתחדשות בכל דבר וענין.

ותשובה ותפילה וצדקה מרומזים באלול- ומל ה' את לבבך ואת לבב-ר"ת אלול- זוהי תשובה, אני לדודי ודודי לי-זוהי תפילה, איש לרעהו ומתנות לאביונים-ר"ת אלול-זוהי צדקה.